7/7964

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

K - Q
TSE-ISO-EN
9000

Sayı : B.13.APK.0-12-00-00/ 320- 3818
Konu : Yazılı Soru Önergesi

07 KASIM 2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :07/10/2005 tarih ve KAN.KAR.MD. A.01.0.GNS.0.10.00.02-13882 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan, Ardahan Milletvekili Ensar ÖĞÜT'e ait 7/7964 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabi bilgi ve değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

30/09/2005 tarihi itibariyle İşsizlik Sigortası Fonu'nda toplam **16.723.300.223,55 YTL.** bulunmaktadır. Aynı tarih itibariyle işsizlik sigortası hizmetlerinden **493.480** kişi yararlanmıştır. İşsizlik Sigortası Fon birikiminin **% 3,4**'ü hak sahiplerine dağıtılmıştır.

İşsizlik Sigortası Fonu'ndan daha fazla işsizin yararlanabilmesi ayrıca, işsizlerin istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla işgücü uyum programlarından yararlanabilmelerine imkan sağlayacak yasal değişikliğin yapılması için bir kanun tasarısı taslağı hazırlanmıştır.

Söz konusu tasarı ile, sigortalı işsizlerin yanı sıra İş Kurumuna kayıtlı diğer işsizlerin de danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim ve işgücü uyum hizmetlerinden yararlanabilmeleri sağlanmakta ayrıca, işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları yapılması öngörülmektedir.

Ülkemiz istihdam kurumu olan, İŞKUR dünyadaki gelişmeler doğrultusunda yeniden yapılandırılarak, görev alanı genişletilmiş olup, klasik iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanısıra; işgücü ve istihdam piyasasını izleyerek aktif ve pasif işgücü programlarını etkin bir şekilde uygulayabilecek bir yapıya kavuşturulması sağlanmıştır.

Bu kapsamda;

Meslek seçme aşamasında bulunan gençlere, meslek edinmek, meslek değiştirmek, mesleğinde ilerlemek isteyen ve/veya mesleki uyum problemleri yaşayan yetişkinlere hizmet vermek üzere kurulan İŞKUR'un 16 ildeki 18 **İş ve Meslek Danışmanlığı Servisinde,** Ocak 2003-Haziran 2005 döneminde 8 bin 11 kişi ile bireysel danışmanlık görüşmesi yapılmış, 1.357 okulda toplam 137 bin 34 öğrencinin katıldığı meslek seçiminin önemi, meslek seçerken dikkat edilecek hususlar ile Kurumun danışmanlık hizmetleri konularının işlendiği sınıf görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

İşsizlik sigortası primlerinin toplanması dışında diğer her türlü hizmet ve işlemin yapılmasından görevli, sorumlu ve yetkili olan İŞKUR, bu kapsamda işsizlere; işsizlik ödeneği ödemekte, sağlık sigortası primlerini ödemekte danışmanlık, işe yerleştirme ve mesleki eğitim hizmetleri vermektedir.

İŞKUR, AB'ye uyum sürecinde, aktif istihdam tedbirleri içeren, kurumsal kapasiteyi güçlendirmeye yönelik, mali kaynak ve teknik destek sağlayan önemli projeler de uygulamaktadır.

İnönü Bulvarı No:42 Emek 06640 ANKARA
Tel: (0312) 296 64 36 Fax: (0312) 215 18 00- 213 89 44
e.posta calisapk@calisma.gov.tr - Elektronik ağ. www.csgb.gov.tr.
Ayrıntılı bilgi için irtibat: E.ATİK APK Uzmanı

Ülkemizde uygulanmakta olan Ekonomik Reform Programını desteklemek, özelleştirme programındaki hedeflerin başarı ile tamamlanmasına katkıda bulunmak ve kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerinden doğan olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri hafifletmek amacıyla, Dünya Bankasından sağlanan kredi ile oluşturulan **"Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP)"** kapsamında İŞKUR Eğitim, Danışmanlık ve Toplum Yararına Çalışma Programı hizmetleri vermektedir. Proje kapsamında 2005 Eylül ayı sonu itibariyle 26.704 kişinin yararlandığı toplam 775 proje uygulamaya konulmuştur.

Avrupa İstihdam Stratejisine (AİS) uygun etkin istihdam tedbirleri ile hizmetlerin planlanması, geliştirilmesi ve uygulanması konusunda İŞKUR'a teknik yardım sağlayarak kurumsal kapasitesini güçlendirmek amacıyla, Avrupa Birliğinin finansal ve teknik desteği ile 2003-2005 yılları arasında uygulamaya konulan ve toplam 50 milyon Euro bütçeli (40 milyon Euro'su AB hibesi) **"AB Aktif İşgücü Programları Projesi"** kapsamında, 50.059 işsizin yararlandığı 245 aktif işgücü programı uygulamaya konulmuştur. Ayrıca, 20 kurum ofisinin restorasyonu/yeniden inşası çalışmaları ise yıl sonunda tamamlanacaktır.

İşgücü piyasasının arz ve talep yapısının belirlenmesine yönelik uygulanacak anketler sonucunda bölgesel bir insan gücü kaynakları geliştirme stratejisini hazırlamak amacıyla, İŞKUR ve Avrupa Eğitim Vakfı işbirliğiyle, Temmuz 2004 tarihinde Konya ve Karaman illerinde uygulamaya konulan **"İnsan Kaynaklarını Geliştirme Projesi"**ni diğer illere yaygınlaştırma çalışmaları devam etmektedir.

İhracatçı ve potansiyel ihracatçı firmalara ara eleman yetiştirmek amacıyla, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, KOSGEB, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) ve İŞKUR işbirliği ile Ağustos 2004 tarihinde **"Bilişim Çırakları Projesi"** uygulamaya konulmuştur. Proje kapsamında, ilk etapta ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan 1.020 lise ve/veya meslek lisesi mezunu gencin, bilgi teknolojileri konusunda eğitilerek kapasitelerinin yükseltilmesi ve ihracatçı KOBİ'lerde istihdamları sağlanması hedeflenmektedir. Proje, ihracat kapasiteleri dikkate alınarak ilk aşamada 14 ilde uygulanmakta olup, alınan sonuçlara göre diğer illerde de uygulanması planlanmaktadır.

Avrupa Eğitim Vakfı'nın finansman desteği SHÇEK ve İŞKUR işbirliği ile Haziran 2005-Mart 2006 tarihleri arasında uygulanacak olan **"Cinsiyet Sorunları Üzerine Özel Bir Odaklanma İle, Sosyal Katılım ve Bütünleşmeye Yönelik Pilot Aktif İstihdam Tedbirleri Projesi"**nin hedef grubu, SHÇEK tarafından yetiştirilmiş, 18 yaşını doldurmuş ve lise ve dengi okul mezunu genç kızlarımızdır. 13 ilden kursiyerlerin katıldığı Proje ile, istihdama girişte dezavantajlı bir grubun; sosyal, psikolojik, kültürel ve mesleki yönden bir bütünlük içinde algılanarak tanınması ve gerekli eğitim programları verilerek istihdam edilmesi ya da istihdam edilme şansının artırılması amacıyla 74 kişi katılmıştır. Projenin yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Ayrıca, işgücü piyasası politikalarının AİS'e uyum çalışmaları İŞKUR koordinatörlüğünde devam etmektedir. AİS'e dahil olmak için öngörülen aşamalı geçiş sürecinin ilk adımı olan **"İstihdam Durum Raporu"** hazırlanmakta olup, söz konusu belgenin 2006 yılı ilk çeyreğinde imzalanması planlanmaktadır. İkinci aşama olan **"Ortak Değerlendirme Belgesi"** hazırlanmış olup, imza aşamasındadır. Bu belgenin imzalanması ile ülkemiz AİS'e uyum çerçevesinde ilk adımı atmış olacaktır. Bunu takiben **"Ulusal Eylem Planı"** hazırlanacaktır.

Öte yandan, bu dönemde İş Kurumunun kendi kaynakları ile 5.943 kişinin katıldığı 361 işgücü yetiştirme kursu düzenlenmiştir.

İŞKUR'un meslekler, mesleki eğitim yerleri ve çalışma hayatıyla ilgili bilgileri içeren bilgi kaynaklarının bulunduğu ve 38 ilde faaliyet gösteren 41 **Meslek Danışma Merkezi**nden, Ocak 2003-Haziran 2005 döneminde 112 bin 252 kişi yararlanmıştır.

İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde, mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin ülke gerekleri doğrultusunda etkili ve verimli sunulması amacıyla **"Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Ulusal Eylem Planı"** hazırlıkları devam etmektedir.

Ayrıca, genç işgücünün istihdamını kolaylaştırmak amacıyla, İŞKUR tarafından uygulanan Aktif İşgücü Programlarına gençlerin katılımı teşvik edilmektedir. Bu çerçevede uygulamaya konulan meslek edindirme, meslek geliştirme veya meslek değiştirme programlarına katılan kursiyerlerin büyük bölümünü 15-24 yaş sınırındaki gençler oluşturmaktadır.

Diğer yandan gençlerimizin ilk kez istihdamlarında iş piyasasına uyum ve mesleki deneyim eksikliği nedeniyle güçlük çekilmektedir. Bu nedenle staj mahiyetinde ilk iş olarak da tanımlanan projelerin uygulamaya konulmasına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Gerek Avrupa Birliği'nden sağlanacak hibe programları ve gerekse iç (yerel) kaynaklarımızla bu tür aktif işgücü programlarının çok daha yaygın ve etkin bir şekilde uygulanması için çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Ayrıca, Avrupa İstihdam Stratejileri ile uyumlu ulusal istihdam politikalarımızı ve insan kaynaklarımızı geliştirme stratejilerimizi hazırlama çalışmalarımız devam etmektedir.

Kayıtdışı istihdamın kayıt altına alınabilmesi ve ek istihdam sağlanması amacıyla çeşitli tarihlerde yasal düzenlemeler yapılmıştır. Nitekim, son iki yıl içerisinde çıkarılan 5084, 5350 ve 5073 sayılı Kanunlarla işverenlerin prim yükü önemli ölçüde azaltılmış, ayrıca 5198 sayılı Kanunla da prime esas kazancın alt sınırı, asgari ücretle eşitlenmiştir.

Kayıtdışı istihdamla ilgili araştırma kurulu oluşturularak konunun her yönüyle incelenmesi ve bir rapor hazırlanarak 9. Çalışma Meclisi gündemine alınması sağlanmıştır.

Bilindiği üzere, yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemek amacıyla hazırlanan 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun 06/03/2003 tarihli ve 25040 sayılı, anılan Kanunun Yönetmelikleri ise 29/08/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 06/09/2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Önceki uygulamada çalışma izinlerinin birçok kurum tarafından verilmesi nedeniyle ülkemizde çalışan yabancılar konusunda sağlıklı bir veri bankası oluşturulamamış, ayrıca düzenli bir takip ve denetim de sağlanamamıştır. Bu nedenle kaçak çalışan yabacılarla ilgili olarak çeşitli kuruluşlarca yayımlanan tahmini rakamlar olmasına karşın bu konuda Bakanlığımızda herhangi bir sayısal veri mevcut bulunmamaktadır.

Diğer yandan, yeni düzenleme ile gerek haksız rekabetin ve ülkemizdeki işsizliğin önlemesi, gerekse kayıtdışı ekonomi ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum ile işgücü piyasası bakımından kaçak işçi istihdamı ile mücadele edilmesi amaçlanmıştır.

Bu konuyu olabildiğince tek merkezde toplayan, aynı zamanda da uluslararası taahhütlerimizi karşılayacak düzenlemeleri içeren bir kanunun hazırlanması zorunlu hale gelmiş, bu nedenle 4817 sayılı Kanun hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.

Anılan Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yabancıların kaçak işçi olarak çalışmaması için Bakanlığımızca alınan tedbirler şöyle sıralanabilir:

- 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 20 nci maddesinde öngörüldüğü üzere, yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmedikleri hususu Bakanlığımız iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar Kurumu sigorta müfettişleri tarafından denetlenmektedir.
- Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediklerini de denetlemekte ve denetim sonuçlarını Bakanlığımıza bildirmektedir.

Kanunun Cezai Hükümler başlıklı 18 inci maddesi gereğince;

- Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için **3.572,30 YTL,** izinsiz çalışan yabancıya da **714,46 YTL** (2005 yılı için) idarî para cezası verilmektedir.
- Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanmaktadır.
- Söz konusu Kanun ile çalışma izinleri reddedilen ve iptal edilen yabancıların ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bildirimleri yapılarak, ikametlerinin iptali sağlanmakta ve çalışma izinlerine istinaden düzenlettirdikleri ikamet izinlerini kullanarak ülkemizde değişik işyerlerinde kaçak çalışması engellenmekte, sınır dışı edilmeleri sağlanmaktadır.
- Müracaat dosyasının incelenmesinden kaçak çalışmaya yönelik herhangi bir bilgi yada bulgunun tespit edilmesi yada kanaat oluşması halinde derhal ilgili bölge müdürlüğümüzden inceleme ve denetim istenilmektedir.
- Bakanlığımıza intikal eden kaçak çalışmaya yönelik ilgili mercilerin tespitleri ve alınan şikayet dilekçeleri derhal incelemeye gönderilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili olarak basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takibe alınmaktadır.

Yine, 506 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesi uyarınca sigortalı işe giriş bildirgelerinin yasal süre içinde verilmemesi nedeniyle bir aylık asgari ücret tutarında uygulanan para cezası yabancı uyruklu kaçak işçi çalıştıran işverenler hakkında asgari ücretin iki katı tutarında uygulanmaktadır.

Diğer taraftan; çalışma izni verilen yabancıların ilgili sosyal güvenlik kuruluşuyla bağlantısı sağlanılmakta ve böylece olası sigorta prim ve vergi kayıpları önlenmektedir. Bu şekilde yabancıların SSK ve Bağ-Kur girişleri sağlanarak takip ve denetimleri mümkün kılınmıştır. Böylece çalışma izinleri daha önce diğer merciler tarafından düzenlenmekle birlikte kayıt altına alınamayan yabancılar da kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda, yaklaşık 8000 yabancının SSK ve Bağ-Kur ile bağlantısı sağlanmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

Murat BAŞESGİOĞLU
Bakan